

Napjaink tinimagazinjainak tipográfiája

Lelkes Ilka

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/a
([cuptie\[kukac\]freemail.hu](mailto:cuptie[kukac]freemail.hu))

Összefoglaló

A téma szemléltetéséhez a POPCORN és a BRAVO Girl nevű magazinok egy-egy számát használom és vizsgálom néhány választott szempont alapján. Külön veszem szemügyre a címlapokat, azokon a címet és az egyes téma jelölő alcímeket a betűtípus, méret, színek, elhelyezkedés szerint, illetve az összhatást tekintve. A címlapok után, pedig a belső oldalakon is hasonló szempontok alapján keresek, kiegészítve az írás és képek arányának meghatározásával. Összegzésként a vizsgált tipográfia fiatalokra gyakorolt hatásáról pár szó.

Kulcsszavak: harsány színek, képek, kézírás-szerű, modern betű, hatás

Abstract

To demonstrate the above topic I use and analyze the two magazines, named POPCORN and BRAVO Girl. The analysis is based on some elected aspects. First I deal with the front pages and the headlines and different topic-naming subheads on it, its' character type, size, colour, post and then the impression of the whole page. Then on the other pages I seek according to similar aspects, completed it with the text and pictures relation. For the summary, few words about the effect of this typography, on the youngsters.

Keywords: vivid colours, pictures, handwriting-imitation, modern letter, impression

Témaválasztás

Véleményem szerint ebben a témában szinte mindegy, hogy milyen vizsgálati tárgyat választunk. Én azért foglalkozom éppen ezzel a kettővel, mert azt gondolom, hogy ez a két magazin még az igényesebbek közé tartozik, ha van egyáltalán ilyen kategória ebben a témában. Illetve azért kettő, mert az egyik csak lányoknak szól és így erre is lehet figyelmet fordítani a tipográfiai elemzés során. Hogy jelent-e ez valami különbséget a megjelenésben. A két magazint (1.kép) külön fogom vizsgálni.

1. kép a POPCORN és a BRAVO Girl két választott száma a fotót készítette: Lelkes Ilka

POPCORN

Ez a magazin az unisex a kettő közül, egy már viszonylag régen ismert bulvársajtója az ifjúságnak Elődje az azonos nevű német magazin.

Címlap

A4-es a lapméret, ezt a helyet maximálisan betöltik színes és képek és betűk. A főcím hatalmas sárga, modern, háromdimenziós csupa nagybetűvel van szedve, piros körvonalakkal. Ami szerintem szokatlan és zavaró a szemnek, főleg az olvasást gátolja, az az, hogy a címoldal uraló kép beelöng a címbe, sokat kitakar a betűkből. A háttérrel a figurák szolgálatják, ahol fehér rész lehetne a betűk mögött, ott elmosódott színes foltok szolgálnak háttérként, hogy egy fehér rész se maradjon. Éppen ezért, a színes háttér miatt nem látszanának jól a betűk, így fehér háttér-kontúrt kapnak. Egyébként a témajelölő alcímek betűinek színe pink és élénk zöld. Domború hatást keltenek, váltakoznak a kis és nagybetűk, nem az olvashatóság a célja csak a figyelem felkeltés, a betűalakok nem különülnek el annyira. Mindent annyira kiemelnek, hogy már nem emelkedik ki semmi sem. A témaajánlók egymás alatt vannak a bal oldalon nem mindig egyenesen, a sorok döntve vannak, elcsúsztatva, mintha a kézi jegyzeteket imitálná. Csak a címlapon (5. kép) tíz fajta betűtípust láthatunk.

Belső oldalak

Az első oldal a tartalomjegyzék (3. kép), maga a „tartalom” felirat azt a témát jelzi, amivel az adott oldal foglalkozik, ez mindenhol csupa nagybetűs, filctollas kézírást imitáló betűtípus, mintha csak valaki filccel firkantotta volna oda a jobb illetve bal felső sarkokba (2. kép). Maga a tartalomjegyzék szinte elveszik a képek és színes foltok között. A címoldalhoz képest meglehetősen kis betűmérettel van szedve, balra igazítva, pirosak az oldalszámok, utánuk félkövér, sans serif, fekete versállal a cím, majd alatta kisbetűvel egy pár szavas ízelítő. Ezen az oldalon tehát a tartalom egy cseppet sem figyelemfelkeltő, inkább összefolyik a sok apró fekete betű. Azonban ezen az oldalon is nyolc különböző betűtípus jelenik meg, illetve megint az erős színek és képek uralják a látványt.

2. kép a téma-jelölő felirat a sarkokban

3. kép a tartalomjegyzék

Egy zenei témájú dupla oldalon (4. kép) a cím betűtípusa a '60-as éveket idézi furcsán kerekded, vastag és több vonalból összeálló betűivel, narancs-sárga és fehér csíkok alkotják a betűformát. Ugyanez a típus tér vissza az alcímeknél, csak még egy szabálytalan, rajzolt kék keretet is kap, ahogyan a képek is. Úgy néz ki, mintha valaki kézzel körbefirkálgatta volna őket. Minden cikknél tehát a konkrét szöveges részek mögött sárga vagy narancssárga háttér van, csak helyenként látszik egy kevés fehér felület, semmi nem maradhat üresen. A színes háttérnek megfelelően hol fehér, hol meg fekete a kenyérbetű. Ezek sans serifek, enyhén vastagítottak, jól olvashatóak, csak annyira kicsi betűmérettel vannak szedve, - talán 8 pontos lehet – hogy szinte alig van kedve silabizálni az olvasónak.

A szöveg körbeírja a képeket, követi azok vonalát. A dupla oldal közepén vannak a cikkek, így rájuk irányul a figyelem, de ezt azonnal ellen is pontozza a hat nagyméretű kép körülöttük. Ezek legalább kétszer annyi helyet foglalnak el, mint az írás. Itt is hat féle betűtípust találhatunk meg, nagyjából van funkciójuk is, meglehetősen szisztematikus a használatuk, ellentétben a címoldallal, ahol teljesen értelmetlennek tűnik – nekem – szinte minden sorhoz más betűtípust használni, csak zavaros összképet ad. Az eddig tárgyalt belső oldalakon is kissé zavaros az összhatás, főleg a képeket határoló rajzolt keret miatt.

4. kép a dupla oldal a POPCORN-ban

Összességében elmondható az újságról, hogy nem a szövegen, a cikkeken van a hangsúly, inkább a meglepő, pikáns fotókon, egy-két hatásos főcímmel és utána csak rövid részletezéssel. Figyelemfelkeltő címek, rövid cikkek. Ezt mutatja az is, hogy a szöveges részek ind nagyon kis betűmérettel vannak szedve. Oldalszámok a bal és jobb alsó sarokban szimmetrikusan, nincsenek kiemelve, mellettük minden oldalon szerepel a POPCORN felirat a megszokott betűjével, csak kicsiben és nem színesben, illetve a dátum. De így sem emelkedik ki a lap alján.

5. kép a címlap

BRAVO Girl

Ez a csak lányoknak szóló magazin a kettő közül, már a címlapon is látszik, egyrészt a címen, amiben a girl felirat a legnagyobb. A háttérszín is rózsaszín és a felsorolt témák is csak lányoknak szólnak. A színhasználat tükrözi legjobban, hogy ez egy tinilány magazin.

Címlap

Az oldal (6. kép) mérete A4-es és A5-ös közötti, a cím a jobb felső sarokban van elhelyezve, és még a popcorn címbetűjénél is nagyobb méretű, pedig nem is A4-es a lap. Maga a bravo felirat letről felfelé van írva és egész hossza teszi ki csak a girl 'G' betűjét. Így különösen ki van hangsúlyozva, hogy lányoknak szól. Fehér színnel vannak nyomva és vastag filces kézírásit imitál. Az i-n a pont egy szív alakú, ami tovább erősíti a „lányosságot”. Figyelemfelkeltésként még egy felkiáltójel is került utána. A Girl felirat fölé, mint valami fordítás, oda van jegyezve halványrózsaszínnel, kicsiben, hogy 'Csak csajoknak!', ha valaki esetleg nem értené az angol szót.

A képek és feliratok hasonlóan vannak elrendezve mindkét újság címlapján: alul és fölül egy-egy tónus sáv, egy színes csík, amin poszter-reklámok vannak versállal. Fölül balra vagy középre igazítva az újság cím, alatta bal oldalra rendezve a téma ajánlók. Több, mint a lap felét jobbról a kép foglalja el, amire a bravo esetében rálóg a cím. A jobb alsó sarokban pedig mindkét esetben valami kiemelt felirat van. Itt: „Big Love” és alatta újabb tónusban ajánlók. Ezek csupa nagybetűvel vannak szedve, nagyon egyszerű sans serif.

Ezen a címlapon nagyjából egységes a betűtípus, legtöbb versal és nagyon egyszerű, modern sans serif. Összesen négy betűtípust különböztettek meg. Egységesebb az összkép, a háttérszín is egységes rózsaszín, a feliratok pedig fehér, fekete, kék és sárga színűek, nincs eltúlozva annyira.

6. kép a BRAVO Girl címlapja

Belső oldalak

Elsőként itt is a tartalomjegyzéket (7. kép) tárgyalom. Ez a 4. oldalon van és intro Girl téma elnevezés alatt szerepel. Az oldalak szélein egy-egy, témánként más színű sávnak a tetején van az adott oldalakat fémjelző címszó plusz a girl jelző (8.kép). A tartalomjegyzékben ennek megfelelően az egyes témák más-más színeket kapnak. Ezek, a témák neveiben, az oldalszámok, illetve a vékony határoló vonalak színeiben jelentkeznek. Az egyes oldalszámok mellett a címszavak már modern típusú és jól olvasható méretű(kb. 12 pontos), vékony vonalú, hosszúkás, fekete betűkkel vannak szedve. Az egész oldalhoz képest nem feltűnőek, de önmagukban jobban áttekinthetők, mint mondjuk az előző újság tartalomjegyzéke. A szöveges részek közé kis méretű képek vannak beékelve, az egyes témákhoz kapcsolódóan. Ami szerintem fontos, az az, hogy az egész háttér itt a fehér, ami segít az olvashatóságban és az áttekinthetőségben is.

7. kép a tartalomjegyzék

A belső oldalak további elemzéséhez itt is egy dupla oldalt (9. kép) vizsgálok. Itt a két oldal nyilván egy témához tartozik, egy cikkhez, ha tetszik. A bal oldali lap szélén egy lila sávban szerepel felül sárgával a love , mint téma megjelölés és az alján pedig fehérrel az oldalszám. Elmondható, hogy általában csak a páros oldalszámok vannak feltüntetve ezekben a bal szélső sávokban. A cikk a két oldal szerint oszlik két részre. Ezt a lapok tetején, bal és jobb szélén láthatjuk egy lekerekített szélű sötétrózsaszín tónusban, váltakozó fehér és halványrózsaszín nagybetűkkel szedve. Alattuk pedig a részletezés vékony vonalú modern típusú sans serif fekete betűvel. Jól olvasható, a betűalakok jól megkülönböztethetőek, és annak köszönhetően, hogy egységesen vékony a vonalvastagság, szellős és jól áttekinthető a szöveg. Nem folynak össze a betűk, mint az előző magazinnál.

9. kép a BRAVO dupla oldala

Az alcímek számozva vannak, nagyobbak és rózsaszín a betűjük, fehér körvonallal. Minden második alcím és az ahhoz tartozó szöveg zöld tónust kap maga mögé, ami nagyon kiemelkedik. Az egyébként fehér háttér miatt letisztultabbnak tűnik a két oldal. Ezek a szöveges részek a közepén elhelyezett kép köré íródnak, a kép és a főcím hangsúlyosabb. Érdekes, hogy majdnem legalul van a cím, ami megint csak filces nyomtatott betűs kézírás utánózik, a karakterek egymásra lógnak és színesek. Az aláhúzás is kézzel rajzolt vonalat imitál azzal, hogy egy irányba vastagodik és főleg kézírásban szoktunk aláhúzással kiemelni valamit. Ez rá van írva a képre. Alatta mindkét oldalon a széleken visszatér a jellemző színes csík vagy tónus, amiben el vannak helyezve a két megszólaló mondatai. Ezek felváltva rózsaszín és lila színűek, a betűk pedig fehérek, a sávok nem párhuzamosak, enyhén ferde mindegyik valamerre. A kép és a szöveg aránya nagyjából egyforma bár a színes rajzol, keretezett betűk szinte már inkább képként funkcionálnak szerintem, ezért nem is emelkedik ki a fekete szöveges rész, elnyomja a többi elem. Az oldalak összképe szimmetrikus, viszonylag rendezett hatást kelt és nem kever túl sok színt vagy betűtípust. Itt is elmondható, hogy a betűtípusok funkcionálisan vannak alkalmazva, persze sok minden túl van hangsúlyozva szerintem.

A teljes újságot átlapozva megállapítható néhány általános jellemző. Ilyenek a színes tónus csíkok egy-egy mondat, vagy címszó mögött. Ez már a címlapon is megjelenik, majd szinte mindegyik oldalon visszatér. A jellemzően csak páros oldalakat jelölő oldalszámozás a bal alsó sarokban a színes sávok alján, viszonylag kis méretben. Az oldalak egységes háttér színt, vagy mintát kapnak, ami áttekinthetőbb teszi a szöveges részeket. Letisztultabb összképet ad a magazinnak, de emellett megőrzi a színes, élénk, lányos hatást. Ettől függetlenül itt sem a szövegen van a hangsúly, csak a képeken és a figyelemfelkeltő címeken és a csábító fotókon ruhákról, lányokról, fiúkról, satöbbi. Nem arra készült, hogy fontos tartalmakat adjon át. Csak szórakoztató jellegű.

8. kép téma-jelző felirat

Összehasonlítás

A két magazin közül én a BRAVO Girl-t tartom igényesebben szerkesztettnek. Kevésbé kelt zavaros, össze-vissza hatást, áttekinthetőbb, a betűk vékonyabb vonalvastagságuk miatt jobban olvashatók, nem folynak össze, mint az előbb elemzett POPCORN esetében. Az egyes oldalak felépítése is logikusabb számomra és nem veszik el annyira a betű a színek és formák kavalkádjában. A betűtípusok, vastagság, méret és színnek funkcionálisabban vannak alkalmazva. A külső borító papírja is jobb minőségű, vagy legalábbis fényes, vízálló, ellentétben a POPCORN-nal, ahol a fedőlapok ugyanolyanok, mint a belső oldalak, csak kissé vastagabbak. A POPCORN-ra jellemzőek a keretező vonalak, mindenféle különböző kerekedések, fotónak, írásnak és a betűtípusok elképesztő variációi, azonban szinte egyik sem talpas betű, csak egy vagy kép olyan szót találhatunk, ami talpas betűvel van szedve. Egyébként a többi mind a modern betűk különböző változata, vagy csak design betűk, amiket már nem is lehet nagyon sehova sorolni, valószínűleg csak direkt az ilyen és ehhez hasonló újságoknak készülnek. Graffitit, kézírás utánóznak vagy csak egyszerűen torzítva vannak. A BRAVO is csak modern betűkkel operál, nem találunk benne talpas karaktert. Nagyon jellemző viszont mindkettőre a kézírás imitáló betűtípus, és ennek többféle variációja, általában a filcre hasonlít. Ennek a használatára szerintem azért olyan közkedvelt és elterjedt manapság, mert ezzel közvetlenebbé tehető az írás, inkább olyan, mintha valóban egy ember szavai lennének az olvasóhoz. Közvetlenebbé tehető így a mondanivaló. Sok helyen találkozunk ezzel, plakátokon, reklámokban, de az ilyen újságokra különösen jellemző, hiszen nagyrészt fiatal lányoknak szól és fő célja az ő meggyőzésük, tanácsadás. Ezek mellett a funkciók mellett pedig egyértelműen azért is szaporodott el ennyire a kézírás imitáló betűtípus, mert egyszerűen divatja van. Általában az ilyen magazinok szerkesztésére jellemző, hogy a képek kerülnek előtérbe és azokhoz igazodik a szöveg, az utóbbi másodrangú lesz. Jellemző szokott lenni az újságoknál a modulháló használata segédvonalaként illetve rendszerező elvként, de én ezeken az oldalakon ezt nem kifejezetten vettem észre, szerintem itt nincs rendszer, a szövegek utólag lehetnek beillesztve a képek mellé, köré. A lányos tartalom nem kifejezetten jelent meg a BRAVO tipográfiájában, csak a domináns rózsaszín háttérben a címlapon és a kis szívecske alakú pontban a Girl feliraton. Talán azért nincs jelentős kü-

lönbség ezen a téren, mert a nem kifejezetten lányoknak szóló magazinokat is inkább ők olvassák, ezért azok is már lányos színeket használnak. Ahogy ez látható a POPCORN címlapjának a sok erős rózsaszín betűjén is.

A magazinok tipográfiájáról tehát összességében elmondható, hogy az alapvető tipográfiai szabályoknak, mint a jól olvashatóság, az egységes textúra, a minél diszkrétebb és funkcionális kiemelés és a kevesebb több elve (Suzanne West 1998) egyáltalán nem felelnek meg. Csak a hatás és figyelemfelkeltő képességeit használják ki a tipográfiának, így talán egy kifinomult tipográfus szemének ízléstelenül is hathat e látvány. A tiniknek azonban kétségtelenül vonzó.

Magazintörténet

Hazánkban az első tinimagazin az **IM** azaz Ifjúsági Magazin (im-net 2008). Idén 35 éves, tehát 1963-ban nyomtatták az első számát. A hatvanas években még egészen más volt a megjelenése, kezdve azzal, hogy nem volt színes. Az embléma is változott az idők során és a mai magazinokra jellemző, és az eddigiekben szemléltetett tipográfia szinte még egyáltalán nem jelent meg. Így a hatvanas években (10. kép) még csak az embléma volt a címlapon és egy nagy fotó foglalta ez az egészet, egyéb alcím vagy ilyesmi nem volt. Az érdekesség csak annyi volt, hogy az *i* betűn a pont egy virágot formázott és csak halvány narancsszínnel volt ez illetve az *m* utószínezve.

10. kép egy '67-es száma az IM-nek
Fotó: www.im-net.hu

A hetvenes években (11. kép) már annyiban módosult a címlap, hogy a magazin nevén kívül már került két darab főcím a borítóra ugyanabban a témában. De lényegében még mindig egyetlen kép alkotta a címloldalt, csak már ezt is utószínezték helyenként a halvány narancssárgával. Valószínűleg nem véletlenül a kommunista rezsim alatt jelent meg először itthon ez a műfaj, akkor ismerték fel, hogy a fiatalokba már a kezdetektől bele kell nevelni a párt szeretetét. Erre pedig nagyon jó lehetőséget kínált a nekik szóló sajtótermék.

Ennek megfelelően több volt bennük még a politikai tartalom és valóban nem a szórakoztatást, hanem inkább a nevelést célozta. Az első színes példány (12. kép) a nyolcvanas években jelent meg és ekkortól már fokozatosan kezdett egyre liberálisabbá válni a magazin, megjelentek a szexszel kapcsolatos témák, a tanácsadások stb. Így tehát megkezdhetette ellátni azt a szerepet, amit ma is betölt, ami a fogyasztóvá nevelés, míg húsz évvel ezelőtt pedig a vak állampolgár nevelés volt.

Tehát a magazinok tipográfiájának ma ismert tipográfiája a nyolcvanas évektől indult fejlődésnek. Egyre színesebb, egyre harsányabb lett, egyre több felirat került a címlapra, háttérbe szorult a mondanivaló, míg nagyon előtérbe került a reklám. Túlsúlyosodtak az oldalak és egyre szabadabban lehetett szerkeszteni őket, kialakultak a csak a magazinokra jellemző szerkezeti és tipográfiai vonások. Kétség kívül ezek mind annak érdekében alakultak úgy, ahogy, hogy minél hatásosabbak legyenek egy fiatalra nézve, akinek a figyelmét könnyen felkeltik a sztárok fotói és a frappáns, nagybetűs, színes főcímek, aztán pedig a közvetlenség látszatára törekvéssel azt is eléri, hogy a tinik valóban úgy kezeljék ezeket a magazinokat, mint egy „idősebb barátnőt”, aki tanácsot ad. Tehát elmondhatjuk, hogy a tipográfia nagyon is sikeresen működik napjainkban a médiumokban.

11. kép IM a hetvenes években
Fotó: www.im-net.hu

12. kép az első színes példány

Hivatkozások

Suzanne West (1998) *Stílusgyakorlatok* UR
Könyvkiadó és Multimédia Stúdió, Budapest

<http://www.im-net.hu> (2008)

TIPOGRÁFIAI DIÁKKONFERENCIA 2008. DECEMBER
Lelkes Ilka: Napjaink tinimagazinjainak tipográfiája